

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
4 ЖИЛД, 5 СОН

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ
ТОМ 4, НОМЕР 5

INNOVATIONS IN ECONOMY
VOLUME 4, ISSUE 5

ТОШКЕНТ-2021

**ИҚТІСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ | INNOVATIONS IN ECONOMY**
№5 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9491-2021-5>

Бош мухаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Гулямов Сайдахрап Сайдахмедович
Академик

Бош мухаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Вохидова Мехри Хасановна
Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа
доктори

"Иқтисодиётда инновация" журнали таҳририй маслаҳат кенгаши
Международный редакционный совет журнала "Инновация в экономике"
International Editorial Board of the Journal of Innovation in Economics

08.00.01 - Иқтисодиёт назарияси / Экономическая теория / Economic theory

Назаров Ш.Х. - и.ф.д.
Гафуров У.В. - и.ф.д., профессор
Мустафакулов Ш. И. - и.ф.д., доцент
Сайфуллаева М.
Маматкулов И.А.

Nanuli Khizanishvili - Doctor of Economic Sciences, Tbilisi Iv. Javakhishvili State University. Faculty of Economics
Екатерина Геннадьевна Господарик
к.э.н., доцент, заведующая кафедрой
аналитической экономики и
эконометрики экономического
факультета БГУ

08.00.02-Макроиқтисодиёт / Макроэкономика / Macroeconomics

Салимов Б. Т. - и.ф.д., профессор,
Назаров Ш. Х. - и.ф.д.
Худойкулов С. К. - и.ф.н. доцент,
Валиев Б. - PhD.
Сафарова Н.Н.

Зубиташвили Тамар - доктор
туристических наук, Телавский
государственный университет, Грузия

08.00.07-Молия. Бухгалтерия ҳисоби. / Финансы. Бухгалтерский учет/ Finance. Accounting

Жиянова Н.Э. - и.ф.н., доц.

08.00.09-Жаҳон иқтисодиёти / Мировая экономика / World economy

Мурадова Х.М. - и.ф.д., профессор
Шарифхўжаев Ш.О. - и.ф.д.

Сардор Азам - и.ф.д.
Вохидова М.Х. - PhD.

**08.00.10-Демография. Мехнат иқтисодиёти / Демография. Экономика труда /
Demography. Labor Economics. 08.00.13-Менежмент / Менеджмент / Management**

Гулямов С.С. - академик
Умурзаков Б.Х. - и.ф.д., профессор,
Каршиев М.Э.

Маматкулов И.
Фойиназаров С.Б. - PhD
Кадирова З.А. - PhD

Page Maker | Верстка | Сахифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Tursunov Farkhod Umirzakovich, Azizkulov Bakhtiyor Khushvaktovich PRIORITIES IN TOURISM AND WAYS TO INCREASE THEIR ATTRACTIVENESS.....	4
2. Hasanov Bahodir Akramovich, Kenjaeva Farangiz Saydulloevna THE EFFECT OF TECHNOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ENTERPRISES ON DETERMINATION OF PRODUCT COST IN THE MANAGEMENT ACCOUNT.....	12
3. Sadullaev Toir Hikmatullaevich FOREIGN EXPERIENCE OF INCLUSIVE ECONOMIC DEVELOPMENT.....	20
4. Egamberdiyeva Salima Rayimovna THE IMPORTANCE OF THE INNOVATIVE ACCOUNTING SYSTEM IN THE PLANNING OF INVESTMENT ACTIVITIES AND JUSTIFICATION OF PROJECTS.....	26
5. Azimova Hulkar Egamberdiyevna THE IMPORTANCE OF LEGAL AND INSTITUTIONAL FUNDAMENTALS IN ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT.....	32
6. Hasanova Yulduz Murtazaevna THE IMPORTANCE OF FOREIGN INVESTMENT IN ENSURING THE SUSTAINABILITY OF THE COUNTRY'S ECONOMY.....	38
7. Alisherov Jasurbek Akbar oglu SUPPORTING SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP AND IMPROVING THEIR FINANCIAL MECHANISMS.....	45
8. Amirov Lochinbek Faizullaevich DEVELOPMENT TRENDS OF THE AGRICULTURAL SECTOR IN UZBEKISTAN.....	50
9. Zhalalova Madina Shoplatovna WAYS TO IMPROVE RAILWAY TRANSPORT IN UZBEKISTAN.....	57
10. Turobov Sherzod Alisherovich, Fakhreddinov Bakhriddin Fakhreddin ugli PROSPECTS FOR THE USE OF WOMEN'S LABOR IN RURAL HOUSEHOLDS.....	63
11. Daniyarova Feruza Bakhriddinovna THE ROLE OF INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX IN UZBEKISTAN.....	70
12. Sayidov Komil Mamatomurodovich RESULTS OF TAX REFORM: IMPROVING THE TAXATION OF PROPERTY INCOME OF INDIVIDUALS.....	78

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ INNOVATIONS IN ECONOMY

Жалалова Мадина Шопұлат қызы
ТДИУ, 1 босқич таянч докторанти
mt_asqarova@mail.ru

ЎЗБЕКИСТОНДА ТЕМИР ЙУЛ ТРАНСПОРТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ

For citation: Zhalalova Madina Shoplatovna. WAYS TO IMPROVE RAILWAY TRANSPORT IN UZBEKISTAN. Journal of innovations in economy. 2021. Vol. 4, Issue 5. pp.57-62

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9491-2021-5-9>

АННОТАЦИЯ

Мақолада мамлакат иқтисодиётида темир йўл тармоғининг роли баҳоланган, худудий транспорт тизимларини бошқариш моделлари ва муаммолари ўрганилган. Мамлакатнинг логистика индекслари, транспорт тизимини бошқаришининг замонавий усуллари таҳлил қилинган ҳамда таққосланган, таҳлил қилиш усуллари орқали уларнинг фаолиятини ривожлантириш йўллари акс эттирилган. Темир йўлда юк ташувчилар фаолиятини ривожалантириш стратегиялари бошка транспорт турларида юк ташувчи хусусий юк ташувчилар билан муваффақиятли рақобатлашиш учун логистика тармоғидаги компаниялар билан альянслар тузиш мақсадга мувофиқлиги асослаб берилган.

Калит сўзлар. темир йўл транспорти, транспорт инфратузилмаси, темир йўлда юк ташувчилар, транспорт тизимини бошқариш механизmlари, темир йўл транспортини самарали бошқариш.

Zhalalova Madina Shoplatovna
TSUE, 1-course doctoral student

WAYS TO IMPROVE RAILWAY TRANSPORT IN UZBEKISTAN

ABSTRACT

The article assesses the role of the railway network in the country's economy, examines the models and problems of managing regional transport systems. The logistics indicators of the country, modern methods of managing the transport system are analyzed and compared, the ways of development of their activities are reflected using methods of analysis. The development strategies of rail freight forwarders are based on the feasibility of creating alliances with companies in the logistics network in order to successfully compete with private freight carriers on other modes of transport.

Keywords. Railway transport, transport infrastructure, rail carriers, transport system management mechanisms, efficient railway transport management

Жалалова Мадина Шопұлатовна
ТГЭУ, докторант 1 –курса

ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА В УЗБЕКИСТАНЕ

АННОТАЦИЯ

В статье дается оценка роли железнодорожной сети в экономике страны, исследуются модели и проблемы управления региональными транспортными системами. Анализируются и сравниваются логистические показатели страны, современные методы управления транспортной системой, отражены пути развития их деятельности с помощью методов анализа. Стратегии развития железнодорожных экспедиторов основаны на целесообразности создания альянсов с компаниями в логистической сети для успешной конкуренции с частными грузовыми перевозчиками на других видах транспорта.

Ключевые слова. железнодорожный транспорт, транспортная инфраструктура, железнодорожные перевозчики, механизмы управления транспортной системой, эффективное управление железнодорожным транспортом.

Кириш

Иқтисодиётнинг бошқа тармоқларидан фарқли равишда транспорт ишлаб чиқариш соҳасининг зарур шарти бўлиб ҳисобланади – хом ашё ресурсларисиз муваффакиятли ривожланиши мумкин, аммо асосий таркибий қисми транспорт инфратузилмаси бўлган транспорт мажмусиз унинг ижтимоий-иқтисодий тараққий этишини тасаввур этиб бўлмайди. Мамлакатда транспорт оқимларининг мавжудлиги ривожланган транспорт инфратузилмасини кўзда тутиб, замонавий технологияларни қўллаган ҳолда уларнинг ривожланишини тўлиқ ҳажмда таъминлаш имкониятини беради.

Транспорт инфратузилмаси мамлакат иқтисодиёти ва аҳолисининг ташувларга, миллый иқтисодий-экологик хавфсизлик талабларига мувофиқ равишда ишончли ички ва минтақалараро товарлар алмашинуидаги эҳтиёжини қондиришга, ер усти, сув ва ҳаво қатнов йўлларини режали ва мутаносиб ривожлантиришга, худуд миқёсида транспорт билан таъминланганикка, шунингдек фавқулодда вазиятларда ташишларни бажаришга мобилизацион тайёрликка қаратилган бўлади.

Мамлакатда самарали фаолият кўрсатаётган транспорт инфратузилмаси аҳоли ва ишлаб чиқаришни жалб қилишнинг муҳим омилларидан бири бўлиб, ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришда муҳим устунлик беради ва синергетик самарага эришиш имкониятини беради. Транспорт таркибий қисми ижтимоий-иқтисодий тараққий этиш даражаси турлича бўлган худудларни ўзаро боғлаб туриш билан бирга, кўплаб шаҳарлар, иқтисодий марказлар ва ареалларнинг ноқулай ва географик жиҳатдан узоқда жойлашганлиги билан боғлиқ баъзи камчиликларни олдини олиб, янги ресурслар ва худудлар ўзлаштирилишини рафбатлантиради, давлат иқтисодий маконида янги ўсиш кутбларини шакллантириб, эскиларини қайта тиклади. [1].

Бунда транспорт инфратузилмаси натижавийлигининг асосий мезонлари бўлиб моддий ишлаб чиқариш ва ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлмаган соҳалари ва аҳолининг транспорт эҳтиёжларини тезкор ва сифатли қондириш, шунингдек минтақалар, ҳамда умуман мамлакат транспорт инфратузилмасидаги “тор жойлар” ва узилишларни бартараф этиш имкониятини беради.

Қайд этиш лозимки, мамлакат транспорт инфратузилмасининг иқтисодий категория сифатидаги ягона таъриф шаклланмаган. Транспорт иқтисодиёти фанида “транспорт инфратузилмаси” тушунчаси таърифига аниқлик киритишнинг уч асосий методолгик ёндашуви мавжуд –тармоқли, функционал ва қийматли. Биринчи ёндашув доирасида транспорт инфратузилмаси деганда ташиш жараёнининг тез ва тўсиқсиз бажарилишини таъминлайдиган, мамлакат муҳандислик-техник инфратузилмасининг кўринишларидан бири бўлган технологик мажмуя тушунилади. [2].

Бу ўринда айтиб ўтиш жоизки, хориж тажрибасига кўра, темир йўл транспортининг умумий юқ айланмасидаги улуши автомобиль транспортига нисбатан анча паст эканлигига қарамай, умумий йўналиш бўйича ташишлар масофасини узайтириш ва кўрсатилаётган хизматлар сифатини ошириш ҳисобига унинг рақобатбардошлигини ошириш йўли билан темир йўл транспортини ривожлантиришга хизмат қиласди. Темир йўл транспортининг самарали фаолиятини таъминлаш мақсадида кўплаб мамлакатларда темир йўл инфратузилмасидан тенг ҳуқуқли ва барча учун бир хил тарзда фойдаланишни, ҳаракат хавфсизлигини таъминлайдиган маҳсус органлар, шунингдек инфратузилма ривожига инвестициялар киритиш учун инвестиция ташкилотлари яратилмоқда.

Бу ўринда айтиш мумкинки, аксарият хорижий мамлакатларда милллий темир йўллар яқин йилларда хусусийлаштирилган ва ислоҳотлар ўтказилиб, улар фаолияти қайта кўриб чиқилмоқда, бу темир йўл транспорти фаолиятининг янада операцион мослашувига сабаб бўлади. Бундан ташқари, темир йўлларда узоқ масофаларга самарали темир йўл ташувларини ривожлантириш давом этмоқда, шу билан бирга қисқа масофаларга автомобил транспорти билан ўзаро аралаш ташувлар йўлга қўйилмоқда.

Ислоҳотлар амалга оширилганидан сўнг, транспорт инфратузилмасини ривожлантиришнинг универсал тузилмавий моделининг йўқлиги ва унинг ишлаш шароитларига боғлиқлигини яққол кўриниб қолди. Бу ҳолда транспорт унумдорлигини ва уларнинг молиявий ҳолатини яхшилаш, транспорт корхоналарини корпоратив бошқаришни татбиқ этиш, рақобатни кучайтириш ва транспорт хизматлари бозорида темир йўл транспорти улушини ошириш каби умумий вазифалар белгилаб олинди.

Темир йўл транспорти умумий фойдаланишдаги транспорт турларидан бири бўлиб, у ишлаб чиқариш ва ижтимоий йўналишдаги корхоналар, муассасалар ва ташкилотларни ўз таркиби олган, бошқа давлатларнинг темир йўллари ва транспортнинг бошқа турлари билан ўзаро ҳамкорликда ташиш эҳтиёжларини таъминловчи ягона ишлаб чиқариш-технология мажмуидан иборатдир.

Мавзунинг ўрганилганлик даражаси

Темир йўл транспорти транспорт воситаларидан унумли фойдаланиш билан йўловчилар ва юкларни ташишга бўлган эҳтиёжини талаб этилган муддатда ва тўлиқ ҳажмда қондириш имконияти ҳам транспорт тармоғининг, минтақалар, ҳамда умуман мамлакатнинг иқтисодий аҳволини белгилаб беради.

Транспорт-логистика инфратузилмасини самарали бошқариш, унинг мазмуни ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқларига таъсирини ўрганган бир қатор олимлар транспорт-логистика инфратузилмасини бошқариш борасида турли фикрларини билдиришди.

Д. Бауэрсокснинг сўзларига кўра, у мултимодал ва интермодал ташишларни ташкил этиш муаммоларига, шу жумладан анъанавий усусларга нисбатан юқ ташишни ташкил этишининг афзалликлари ва самарадорлигига алоҳида эътибор берган. Шунингдек, муаллиф транспорт-логистика инфратузилмасини, шу жумладан транспорт тармоқларини, автоуловларни ва транспорт компанияларини таъкидлайди [3].

А.Л. Носов замонавий шароитлarda ҳалқаро транспорт ва логистика тизимларини яратиш ва мақбул ишлаши муаммоларини ўрганмоқда. Ҳалқаро рейсларда аралаш ташқи савдони ташкил этишни такомиллаштиришга йўналтирилган ҳолда аралаш юкларни ташишни ривожлантириш истиқболлари [3].

СМ. Ресер ўз ишида минтақавий транспорт тизимларини ўзгартириш шароитида бошқариш моделлари ва муаммоларини ўрганиб чиқади. Мамлакат ишлаб чиқариш ва транспорт тизимида транспорт турларининг ўзаро таъсири усуслари, транспорт операциялари бозорини прогноз килиш методологияси ва асосий автомобил транспортида ишларни режалаштириш тамойиллари батафсил таҳлил қилинган [4].

Тадқиқот методологияси

Мамлакатимизда ягона транспорт тизимини самарали бошқариш, ушбу жараёнда юзага келган муаммоларни ҳал қилиш мақсадида биз ривожланган мамлакатларнинг логистика индексларини, транспорт тизимини бошқаришнинг замонавий усусларини таҳлил қилдик ҳамда таққослаш, таҳлил килиш усуслари орқали уларнинг фаолиятини ривожлантириш

йўналишларини белгилаб олдик. Темир йўлда юк ташувчилар фаолиятини ривожалантириш стратегиялари бошқа транспорт турларида юк ташувчи хусусий юк ташувчилар билан муваффақиятли рақобатлашиш учун бошқа логистика тармоғидаги компаниялар билан альянслар тузишни талаб этади.

Таҳлил ва натижалар

Мултимодал ва интермодал юкларни етказиб бериш хизматларини ягона транспорт тизимида ривожлантириш ва экспедиторликнинг турли иштирокчиларини бирлаштириш учун янги имкониятлар яратилмоқда. Юборувчилар ва қабул қилувчиларга хизмат кўрсатиш учун логистика технологиялари ва тезкор транспорт тизимларига бўлган эҳтиёж глобал транспорт тизимларининг ҳаракатлантирувчи кучига айланмоқда. Бу ташкилий ва техник воситаларнинг мураккаблигини оширади. Интеграция жараёнлари транспорт самарадорлигини оширишга қаратилган бўлиб, бу мижозларга янада сифатли хизмат кўрсатишда, умумий харажатларни камайтиришда ва транспорт хавфини акс эттиради. Логистика муҳандислиги тамойилларини қўллаш таъминот занжирларининг самарадорлигини оширишнинг энг муҳим шартларидан бири сифатида қаралади.

Бу ташкилий ва техник воситаларнинг мураккаблигини оширади. Интеграция жараёнлари транспорт самарадорлигини оширишга қаратилган бўлиб, бу мижозларга янада сифатли хизмат кўрсатишда, умумий харажатларни камайтиришда ва транспорт хавфини акс эттиради. Логистика муҳандислиги тамойилларини қўллаш таъминот занжирларининг самарадорлигини оширишнинг энг муҳим шартларидан бири сифатида қаралади.

Товарлар ва йўловчиларни транспорт орқали етказиб бериш ҳаёт цикли жараёнларининг ўзига хос хусусиятлари билан тавсифланади. Ҳар хил турдаги транспорт воситалари, ишлаб чиқариш ва тарқатиш тизимлари ўзаро етарлича боғлиқ эмас, бу транспорт хизматлари самарадорлиги, сифати ва ишончлилигининг пасайишига олиб келади, бу айниқса етказиб бериш занжирлари, шу жумладан уларнинг инфратузилмаси фаолиятида акс этади. Масалан, сўнгги йилларда темир йўл орқали юк ташиш ҳажми ортди ва операцион активларга (ҳаракат таркиби, контейнерларга) кириш хуқуқини йўқотиш хавфи мавжуд.

Мамлакат иқтисодиётидаги темир йўл тармоғининг ролини баҳолаш, саноатнинг истиқболлари ва тенденцияларини ўрганиш, башорат қилиш тадқиқотларини ўтказиш, моддий-техника ресурсларини, меҳнат ва молиявий ҳолатни ривожлантириш, бу тўғридан-тўғри ўрта ва узоқ муддатли истиқболга таъсир қиласи. - долзарб стратегия, амалдаги сиёsat. ва узоқ муддатли стратегияни ишлаб чиқиш.

Бугунги кунда мамлакат транспорт соҳаси бўйича инвестицион лойиҳаларни самарали бажариш борасида Ўзбекистон темир йўлларини реконструкция қилиш ва уларни электрлаштириш ишлари амалга оширилмоқда. 2018 йилда Ўзбекистон темир йўлларининг умумий узунлиги 7.5 минг километрга етди (1-жадвал). Шундан, умумфойдаланадиган темир йўлларнинг узунлиги 4675.6 кмни ташкил этади. Марказий Осиё давлатлари темир йўлларининг зичлиги бўйича таққослаганда юқори ўринни эгалламоқда.

1-жадвал

Ўзбекистон Республикаси ва вилоятлар бўйича умумфойдаланадиган темир йўлларнинг узунлиги, км

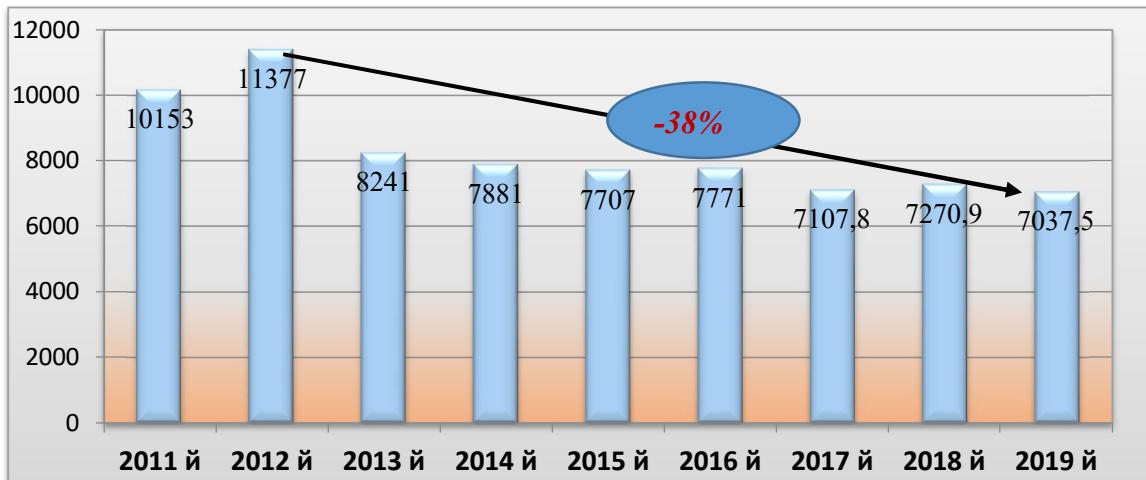
№		2011й	2012й	2013й	2014й	2015й	2016й	2017й	2018й
1.	Ўзбекистон Республикаси	4258.4	4191.8	4186.8	4201.7	4237.5	4303.7	4641.9	4675.6
2.	Қорақалпоғистон Республикаси	844.3	844.3	844.3	844.3	844.3	844.3	844.3	844.3
Вилоятлар									
3.	Андижон	155.8	155.8	155.8	155.8	155.8	155.8	155.8	155.8
4.	Бухоро	270.0	270.0	270.0	270.0	270.0	270.0	270.0	270.0
5.	Жizzах	303.1	277.7	277.7	274.1	274.1	274.1	274.1	274.1
6.	Қашқадарё	270.0	270.0	270.0	270.0	270.0	270.0	270.0	270.0
7.	Навоий	469.3	469.3	469.3	469.3	469.3	469.3	469.3	469.3

8.	Наманган	144.6	144.6	144.6	144.6	180.3	224.8	224.8	224.8
9.	Самарқанд	283.8	283.8	283.8	282.9	282.9	282.9	282.9	282.9
10.	Сурхондарё	409.4	368.6	368.6	368.6	368.7	338.7	338.7	338.7
11.	Сирдарё	169.3	168.9	163.9	167.5	167.5	167.5	167.5	167.5
12.	Тошкент	348.8	348.8	348.8	364.6	364.6	386.3	386.3	386.3
13.	Фарғона	228.6	228.6	228.6	228.6	228.6	228.6	228.6	228.6
14.	Хоразм	138.7	138.7	138.7	138.7	138.7	138.7	138.7	138.7

Ўз таркибига кўра мураккаб тузилманинг фаолияти мамлакат худудида унинг ижтимоий-иқтисодий шароитини таъминлаш ва ривожлантириш манфаатларида амалга ошириладиган транспорт, омборхона, тақсимлаш, божхона ҳамда ёрдамчи хизматларга бўлган эҳтиёжини тўлиқ ва ўз вақтида қондиришга қаратилган.

Мамлакат транспорт салоҳиятига баҳо беришда яна бир мухим элементлардан бири транзит салоҳияти ҳисобланади. Мамлакат худуди орқали ўтувчи темир йўл транспорти томонидан ташилган транзит юклар ҳажмида охирги саккиз йилда ижобий тенденция кузатилмаган.

2012 йилда темир йўл транспорти томонидан 11377 млн.тонна юк ташилган, 2019 йилда эса, 7037.5 млн.тонна юк ўтказиб берилган. Мамлакат транспорт турлари ўртасидаги ички рақобат таҳлил қилинса, 2012 йилда темир йўл транспортида 61.5 млн.тонна юк етказиб берилган, 2019 йилда ушбу кўрсаткич 68.1 млн.тоннага етган. Ички ташув ҳажмининг асосий қисми сўнги етти йилда автомобиль транспорти томонидан амалга оширилган, транзит ташув ҳажмининг асосий қисми темир йўл транспорти орқали етказиб берилган. Шуни алоҳида таъкидлаш лозим, транспорт тармоғидаги мавжуд муаммолар мамлакат иқтисодиётини ривожланишига бевосита салбий таъсир кўрсатади.

1-расм. Республика ҳудуди орқали темир йўл транспортида ўтган транзит юклар ҳажми (минг тонна)

Шу нуқтаи назардан, фикримизча, мазкур кўрсаткичининг ижобий ҳолатда эмаслиги қўйидагилар асосида изоҳланади:

- ягона ахборот тизими йўлга қўйилмаганлиги;
- транспорт коридоридаги логистик хизмат кўрсатиш етарлича ташкил этилмагангили;
- транспорт ҳаражатлари юқорилиги;
- айрим давлатлар товарлари учун таъриф ставкаларининг юқорилиги;
- транспорт турлари ўртасида самарали ҳамкорликни йўлга қўйувчи ташкилий механизмининг сустлиги каби омиллар таъсир кўрсатмоқда.

Хитой-Қирғизистон орқали Ўзбекистонга борадиган темир йўл маршрутининг лойиҳаси 1996 йилда таклиф қилинган эди. Шоҳобча қурилиши тўғрисидаги дастлабки музокаралар 1996 йилнинг декабрида Парижда Қирғизистон, Ўзбекистон ва Хитой вакиллари иштирокида

бўлиб ўтган. Лойиҳадан асосий мақсад – бугунги кунда Узоқ Шарқ ва Европани бирлаштириб турган ягона маршрут – Транссибир магистралининг муқобили, рақобатчисини яратиш.

Хулоса ва таклифлар

Мамлакатимизда иқтисодиёт соҳаларининг темир йўл транспорт томонидан ташилган юклари ҳажми таҳлил қилиниб, транспорт турлари ўртасида кучайиб бораётган рақобатни ҳисобга олган ҳолда темир йўл транспортининг бошқа транспорт турларига нисбатан унинг рақобатли имкониятлари, техник фойдаланиш ва иқтисодий хусусиятларидан келиб чиқиб, унинг афзалик ва камчиликлари таснифланди, транспорт инфратузилмасини самарали ривожлантириш бўйича вазифалари кўрсатиб берилди.

Бу эса транспорт, логистика, йўл ва коммуникация соҳалари салоҳиятини мустаҳкамлаш суръати мамлакат ишлаб чиқариш қуввати ва экспорт салоҳиятини юксалиш суръатидан ўқори бўлишини талаб этади.

Транспорт тизими таъминот занжирининг парчаланиши, юкларни ҳаддан ташқари юкланиши ва етказиб берувчидан олувчи билан тавсифланади, бу эса комплекс логистика хизматлари нархларининг ошишига олиб келади. Бу транспорт-логистика компаниялари ва тегишли инфратузилманинг ривожланмаганлиги билан боғлиқ. Автомобил, темир йўл ва ҳаво транспорти ўртасида самарали ҳамкорликни йўлга қўядиган йирик операторлар етишмаяпти.

Мамлакатда темир йўл транспортини бошқариш самарадорлигини ошириш борасида бир қатор вазифаларни амалаг оширмоқ даркор:

Транспорт ривожланмаган транспорт инфратузилмасини такомиллаштириш, маҳаллий товарлар ва хизматларнинг ташқи бозорларга чиқиши учун қулай шарт-шароитларни яратиш, самарали транспорт йўлакларини шакллантириш, экспорт маҳсулотларни хорижий бозорларга етказиб бериш географиясини диверсификация қилиш, замонавий логистика тармоқларини ривожлантириш.

Иқтибослар/Сноски/References

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "2017 - 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича ҳаракатлар стратегияси" нинг 07.02.2017 йилдаги УП-4947-сонли қарори.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 2 декабрдаги ПҚ-3422-сон «2018-2022 йилларда транспорт инфратузилмасини такомиллаштириш ва юқ ташишнинг ташқи савдо йўналишларини диверсификациялаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори.
3. Zokhidov A.A. Alternative transportation corridors in Central Asia: factors, interdependence, and integration problems // Central Asia and Caucasus, Sweden. – Vol. 15, Issue 1, 2014. – P. 149-159.
4. Rahimov H.Sh. Assessment of The Economic Efficiency of Development of Transport Infrastructure // International Journal of Research in Management & Business Studies (IJRMBS 2019). Volume 6, Issue 3 (July-September 2019). Impact Factor (5) GIF – 0.70.
5. Темир йўл транспорти кенгаши. МДҲ давлатлари темир йўл транспорти бўйича Кенгаш расмий сайти, / <http://www.sovetgt.org>
6. Гуламов А.А. Ретроспективный анализ инвестиционной деятельности акционерного общества «Узбекистон темир йуллари» // Бизнес-Эксперт, 4 (136)-сон. – 2019. -88-91 б. (08.00.00; №3).
7. Гуламов А.А. Разработка методических подходов к оценке основного капитала железнодорожной компании // Иқтисодиёт ва таълим, 2-сон. – 2019. - 112-118 б. (08.00.00; №11).
8. <https://uzlidep.uz/news-of-uzbekistan/1182>

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
4 ЖИЛД, 5 СОН

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ
ТОМ 4, НОМЕР 5

INNOVATIONS IN ECONOMY
VOLUME 4, ISSUE 5